

Attitudes of Non-Professional Subtitlers towards Ethics in Subtitling English-Language Films into Persian

Vahid Mardani ¹, Masood Khoshsaligheh ^{1*}
 Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran ¹

Abstract Audiovisual translation has received considerable attention from translation scholars in recent years. However, subtitling and specifically non-professional subtitling, due to the dominance of dubbing in Iranian national and state media, has received less attention in Iranian academia. This study examines the attitudes of non-professional subtitlers towards ethical principles in subtitling English language films into Persian. The statistical population included all non-professional subtitlers active on the Internet, among whom 15 individuals were selected through purposive sampling. A semi-structured interview was conducted as the main research tool, and its items were online-based and available to the interviewees by email or in person. Findings showed that the ethical principles were limited to faithfulness to the original audiovisual translation (AVT) material and avoiding any manipulation, resulting in the transfer of many Western cultural and linguistic taboos in subtitling. Moreover, novice translators placed more emphasis on complete faithfulness to the original text regardless of any cultural and linguistic filters.

Keywords: *Audiovisual Translation; Fansubbing; Ethical Principles; Linguistic and Cultural Taboos*

1. Introduction

Audiovisual translation by fans is one of the new players in the field of translation studies (TS), which emerged in the 1980s and succeeded in establishing an independent position in the late 1990s (Massidda, 2015). In recent studies in the field of media and cultural studies, regarding non-professional translation, the expansion of translation of visual and non-anime products has received much attention (Leonard, 2005; Cubbison, 2005; Perez González, 2014). Non-professional translators, who usually work anonymously and in virtual space, have posed many challenges to government media systems in many countries (Wang & Zhang, 2015). Due to the informal and voluntary nature of these translators' activities who, for various reasons, undertake the preparation and providing subtitles

Please cite this paper as follows:

Mardani, V., & Khoshsaligheh, M. (2023). Attitudes of non-professional subtitlers towards ethics in subtitling English-language films into Persian. *Language and Translation Studies*, 56(2), 1-32. <https://doi.org/10.22067/lts.2023.43313>

for audiovisual products requested by the audience and provide them free of charge to the consumers, there is practically no law and supervision observing their activities. This lack of supervision and the existence of legal loopholes allow the translators to translate any audiovisual product in a completely free environment, regardless of cultural, social, or religious considerations or prevailing norms of the target society (Khoshsaligheh et al., 2018). Therefore, it is not possible to disregard the significant effect of these translators' work on shaping the taste of the audience (by selecting specific products for translation), directing and stimulating public thoughts (by expressing personal views) and fighting censorship and government media restrictions (through unconventional translation methods) (Perez González, 2012). This has caused the transfer of many values of Western societies to the target societies, including Iran.

The ever-increasing expansion of fansubbing in the last decade has drawn the attention of many TS researchers to non-professional translation (Massidda, 2015; Orrego Carmona, 2015; Dwyer, 2017; Fazeli Haghpanah & Khoshsaligheh, 2018; Khoshsaligheh et al., 2018; Khoshsaligheh et al., 2019) and numerous studies and books have investigated various aspects of this phenomenon from different angles (Diaz-Cintas & Remael, 2007; Massidda, 2015; Perez González, 2014; Dwyer, 2017).

Despite the increasing activity of these groups and networks, a few studies have been conducted on the fansubbing communities' activities outside the United States and Europe, especially considering the specific characteristics of fansubs in countries, such as Iran, where foreign media products are mainly distributed in unauthorized forms on the Internet and translators with goals beyond the mere entertainment start subtitling or even dubbing these products. Considering that Iranian subtitlers, whether professional or non-professional, work under strict control and supervision, a better understanding of their activities, especially of non-professional subtitlers who are less researched in academic circles, can provide valuable insights for policy-makers and researchers.

In addition, various questions related to the nature of the work of these non-professional subtitlers, including the reasons and motivations for their activities and views on ethical issues, have remained unanswered. Therefore, the present study aimed to investigate the attitudes and perceptions of non-professional subtitlers regarding the norms and ethical principles of subtitling and examine how they adhere to them in the translation process.

2. Method

The current research is in the field of the sociology of translation. Based on this, more emphasis is placed on evaluating different social and cultural aspects of the activities of non-professional subtitlers as one of the main actors in the translation process. The main tools for data collection were semi-structured interviews and an

open questionnaire. The target community included all people with a background in fansubbing in Iran. Since subtitlers work anonymously in the virtual space, the participants' contact information (e.g., username, email, social network profiles) was identified from the main forums and websites where subtitlers were active. Finally, 15 managers of subtitling websites and associations who had extensive experience in this field and some novice subtitlers who had less than a year of experience were interviewed. Nine interviewees were male, their average age was 30 years, and they had an average of 6.5 years of experience as non-professional subtitlers.

The request for cooperation, along with the interview questionnaire was sent to the participants via email or social networks, and their answers were received by the researcher in written or oral form (i.e., voice recordings). In case of any ambiguity in the answers or requirement for further explanation of some issues, supplementary questions were sent to the participants subsequently. Some interviews were conducted face-to-face. This method was used to interview those active translators in the field of fansubbing who could be accessed. Most of these people were among the students majoring in English at the graduate and master's levels.

3. Results

Based on the findings of this research, several areas and common topics were identified in the interviewees' responses. In the first place, it seems that according to many non-professional subtitlers, ethical principles mean complete faithfulness to the original text and minimal modification in the translation process. Ten interviewees, directly and indirectly, pointed out in their answers that the observance of ethical principles means full adherence and faithfulness to the text and avoiding any changes during translation. On the other hand, five interviewees believed that faithfulness is not complete and unconditional, and in some cases, the subtitler acts on self-censorship and manipulation of the text based on some considerations, such as personal opinions and beliefs. However, this censorship and manipulation cannot be compared in terms of intensity and the way of implementation with the modification made in the official media, and in most cases, it shows itself in the form of reducing the negative connotations of the original text and using modified equivalents. Unlike professional subtitlers, the activity of fansubbers is not influenced by external factors, and some of them may change and self-censor part of their subtitles based on personal considerations and preferences. However, this type of self-censorship (if any) is mostly seen in the form of using substitute equivalents with negative connotations or euphemisms. Cases of deletion and manipulation in the original text are rare.

In the non-professional AVT, translators usually express dissatisfaction with government censorship methods and try to provide an accurate and complete translation free of manipulation and censorship. However, this opposition to the censorship and strict monitoring of the media and government networks does not always mean the unrestricted translation of everything in the subtitles produced by

fans. Despite being free from the constraints and external pressures that translators in state television networks deal with, fansubbers are under the influence of internal factors, such as social and political situations, ideology and personal opinions.

4. Discussion and Conclusion

The concept of ethical principles in Iranian non-professional subtitling is debatable from two perspectives of faithfulness and visibility. On the one hand, the main concern of subtitlers is related to adhering to the ethical principles of conveying the full meaning, especially in cases that are usually censored in the media and official translation institutions. Many subtitlers believe that compliance with ethical principles means complete faithfulness to the text and accurate word-for-word translation, even in cases that may be contrary to the cultural, social, and religious norms of Iranian society. It seems that this perception of ethical principles is affected by the negative view that exists due to the censorship and intense monitoring of audiovisual products in the media and official institutions. Therefore, the non-professional subtitlers consider complete faithfulness as an act of opposition and protest toward the performance of these official institutions active in translating and dubbing audiovisual materials. No consensus was observed regarding this matter among non-professional subtitlers. As the interview findings showed, experienced subtitlers, who were usually older, generally had more respect for the dominant principles and norms of the destination culture. Unlike novice subtitlers who sometimes have a wrong idea of faithfulness and consider it as the word-for-word transfer of the meaning of the source text without any filtering, experienced subtitlers attempt to be faithful to the text using different methods, such as using euphemisms or less negative equivalents for the concepts and terms contrary to the target culture.

Some limitations of this research should be noted. The ethical principles of non-professional subtitlers were evaluated based on the current research participants' views. Comparing the views and opinions of these individuals with their performance in subtitle translation (for example, examining some examples of translated works of subtitle associations) can provide a more comprehensive understanding of this issue.

Furthermore, due to the limited sample, one should be cautious about generalizing the research findings to the entire statistical population. Moreover, conducting all the interviews in person could provide us with more accurate information on the perception of these translators regarding ethical principles. In addition, comparing the strategies of professional translators (dubbing) and non-professional translators (subtitling) in translating expressions and terms, especially those that are contrary to the cultural norms of Iranian society, can help us to gain a better understanding of the prevalent views and norms of these two groups of translators.

دیدگاه مترجمان غیر حرفه‌ای به اخلاق در فرایند زیرنویس فیلم‌های انگلیسی‌زبان به فارسی

وحید مردانی^۱، مسعود خوش سلیقه^{۱*}
^۱دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

چکیده پژوهش حاضر به بررسی نگرش مترجمان غیر حرفه‌ای به اصول اخلاقی در ترجمه زیرنویس فیلم‌های انگلیسی‌زبان به فارسی می‌پردازد. جامعه آماری شامل تمام مترجمان غیر حرفه‌ای زیرنویس فعال در فضای مجازی بود که از میان آنها نمونه تحقیق با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به‌عنوان ابزار اصلی تحقیق استفاده شد. به‌زعم بسیاری از مصاحبه‌شوندگان، اصول اخلاقی منحصر به وفاداری به متن اصلی و اجتناب از هرگونه دست‌کاری متن در فرایند ترجمه صرف نظر از مسائل فرهنگی جامعه مقصد و مخاطب آن است. این امر انتقال بسیاری از تابوهای فرهنگی و زبانی غربی در قالب ترجمه زیرنویس را در پی داشته است. هرچند در این ارتباط اجماع نظر کلی بین مصاحبه‌شوندگان وجود ندارد و به نظر می‌رسد مترجمان تازه‌کار در مقایسه با مترجمان باتجربه تأکید بیشتری بر وفاداری کامل به متن اصلی فارغ از هر نوع فیلتر فرهنگی و زبانی دارند.

کلیدواژه‌ها: ترجمه دیداری‌شنیداری؛ طرفدار زیرنویس؛ اصول اخلاقی؛ تابوهای فرهنگی و زبانی

۱. مقدمه

مطالعات ترجمه، حوزه‌ای بین‌رشته‌ای و بسیار پویا و فراگیر است که در چند دهه گذشته شاهد چندین تغییر پارادایم مهم بوده است (اسنل هورنبای^۱، ۲۰۰۶). آخرین تغییر پارادایم مربوط به «چرخش رسانه‌ای^۲» است که ترجمه‌پژوهانی مانند لیتایو^۳ (۲۰۱۱، ص. ۲۶۱) به آن اشاره

1. Snell Hornby
2. media turn
3. Littau

کرده‌اند. این تغییر ناظر بر جنبه‌های مختلف ترجمه رسانه‌ای (به عنوان نمونه ترجمه دیداری شنیداری، اقتباس و ترجمه فیلم، ترجمه زیرنویس، ترجمه و پخش جهانی اخبار، ترجمه و فناوری‌های ارتباطی) و نقش آن در حوزه‌های گسترده جهانی است. ترجمه دیداری شنیداری توسط طرفداران یکی از بازیگران تازه در حوزه گسترده تر مطالعات ترجمه محسوب می‌شود که در دهه ۸۰ خود را مطرح کرد و از اواخر دهه ۹۰ به طور خاص موفق به تثبیت جایگاه مستقلی برای خود شده است (ماسیدا، ۲۰۱۵).

فعالیت مترجمان غیرحرفه‌ای در حوزه ترجمه دیداری شنیداری که غالباً در فضای مجازی فعالیت و محتوای مختلفی را تولید می‌کنند در سال‌های اخیر شدت گرفته است. نمی‌توان تأثیر گسترده و قابل توجه عملکرد مترجمان غیرحرفه‌ای را بر شکل‌دهی به سلیقه مخاطب (از طریق انتخاب محصولات خاصی برای ترجمه)، جهت‌دهی و تحریک افکار عمومی (از طریق بیان دیدگاه‌های شخصی) و مبارزه یا سانسور و محدودیت‌های رسانه‌ای دولتی (از طریق روش‌های ترجمه سنت‌شکنانه و نامتعارف) نادیده گرفت (پرز گونزالز، ۲۰۱۲). این امر باعث انتقال بسیاری از ارزش‌های بنیادین جوامع غربی به جوامع مقصد از جمله ایران به‌عنوان یکی از کشورهای پذیرنده این محتوای رسانه‌ای شده است. با آگاهی از این موضوع، مسئولان در کشورهای مختلف از جمله ایران به دلیل نگرانی از گسترش محتوای غیراخلاقی و نامناسب یا ترویج جهت‌گیری‌های سیاسی معاند، مبادرت به راه‌اندازی سیستم فیلترینگ و ممیزی کرده‌اند که هدف آن ممانعت از دسترسی به محتوا و اطلاعات حساس و برخی شبکه‌های اجتماعی و پایگاه‌های اینترنتی مانند فیس‌بوک و یوتیوب و ارائه الزاماتی جهت تولید محتوای مناسب با هنجارهای داخلی است (خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۸).

با وجود گسترش روزافزون فعالیت این گروه‌ها و شبکه‌ها، مطالعات کمی در ارتباط با فعالیت جوامع طرفدار زیرنویس در خارج از ایالات متحده و اروپا صورت گرفته است، به‌ویژه با توجه به ویژگی‌های خاص طرفدار زیرنویس در کشورهایی مانند ایران که در آن محصولات رسانه‌ای خارجی عمدتاً به شکل غیرمجاز در فضاهای مجازی توزیع شده و مترجمان با اهدافی

فراتر از سرگرمی مبادرت به زیرنویس یا حتی دوبله این محصولات می‌کنند. با توجه به این که مترجمان زیرنویس ایران، چه حرفه‌ای و چه غیرحرفه‌ای، در فضایی فعالیت می‌کنند که به شدت تحت ممیزی و نظارت قرار دارد، درک بهتر از فعالیت آنها، به ویژه در ارتباط با مترجمان غیرحرفه‌ای که در محافل دانشگاهی کمتر به آنها پرداخته شده است، می‌تواند رهیافت‌های ارزشمندی برای سیاست‌گذاران و محققان و مدرّسان به همراه داشته باشد. علاوه بر این، سؤالات مختلفی در ارتباط با ماهیت کار این دسته از مترجمان غیرحرفه‌ای از جمله دلایل و انگیزه‌های فعالیت این مترجمان و دیدگاه آنها نسبت به مسائل اخلاقی بی‌پاسخ مانده است. بر این اساس، هدف مقاله حاضر بررسی دیدگاه و برداشت مترجمان غیرحرفه‌ای نسبت به هنجارها و اصول اخلاقی ترجمه زیرنویس و نحوه پایبندی به آن در فرایند ترجمه است.

۲. پیشینه پژوهش

در پژوهش‌های اخیر حوزه مطالعات رسانه و فرهنگ در ارتباط با ترجمه غیرحرفه‌ای^۱، گسترش ترجمه محصولات دیداری و محصولاتی غیر از انیمه بسیار مورد توجه قرار گرفته است (لئونارد^۲، ۲۰۰۵؛ کیوبیسون^۳، ۲۰۰۵؛ پرز گونزالز^۴، ۲۰۱۴). این گروه از مترجمان غیرحرفه‌ای اغلب محتوای مختلفی (مانند فیلم‌ها و سریال‌های آمریکایی، کره‌ای، چینی) را از زبان مبدأ به طیف وسیعی از زبان‌های هدف ترجمه می‌کنند و با این کار شکاف بین تقاضای روزافزون در بازار مصرف جهانی برای محتوای رسانه‌های دیداری شنیداری را پر می‌کنند (لی^۵، ۲۰۱۱). افزون بر این، این مترجمان که معمولاً به صورت ناشناس و در بستر فضای مجازی به فعالیت می‌پردازند چالش‌های زیادی را پیش روی نظام‌های رسانه‌ای دولتی در بسیاری از کشورها قرار داده‌اند (وانگ و ژانگ^۶، ۲۰۱۵). به دلیل ماهیت غیررسمی و داوطلبانه فعالیت این گروه از مترجمان که به دلایل مختلف مبادرت به تهیه و ترجمه زیرنویس محصولات

1. non-professional translation
2. Leonard
3. Cubbison
4. Pérez-González
5. Lee
6. Wang & Zhang

دیداری‌شنیداری مورد تقاضای مخاطب کرده و آن را به صورت رایگان در اختیار مصرف‌کنندگان این محصولات قرار می‌دهند، عملاً هیچ قانون و نظارتی در ارتباط با شیوه فعالیت آنها وجود ندارد و به نظر می‌رسد این افراد برخلاف مترجمان حرفه‌ای فعال در رسانه‌های دولتی با کمترین محدودیت و قیدوبندی مبادرت به ترجمه این محصولات می‌کنند. این عدم نظارت و خلأ قانونی به این گروه از مترجمان اجازه می‌دهد تا در فضایی کاملاً آزاد به ترجمه هر نوع محصول دیداری‌شنیداری فارغ از ملاحظات فرهنگی، اجتماعی، دینی یا هنجارهای غالب بر جامعه مقصد اقدام کنند (خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۸).

گسترش روزافزون پدیده طرفدار زیرنویس در یک دهه اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران حوزه مطالعات ترجمه را به پدیده ترجمه غیرحرفه‌ای جلب کرده است (اورگو کارمونا^۱، ۲۰۱۵؛ دوایر^۲، ۲۰۱۷، ماسیدا، ۲۰۱۵؛ خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۹؛ فاضلی حق‌پناه و خوش‌سلیقه، ۲۰۱۸؛ خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۸) و مقالات و کتاب‌های متعددی به بررسی جنبه‌های مختلف این پدیده از زوایای مختلف پرداخته‌اند (دوایر، ۲۰۱۷؛ دیاز سیتاس و رمال^۳، ۲۰۰۷؛ ماسیدا، ۲۰۱۵؛ پرز گونزالز، ۲۰۱۴). امروزه بسیاری از محققان، طرفدار زیرنویس را یکی از اشکال ترجمه دیداری‌شنیداری با اصول و مخاطب خاص خود پذیرفته‌اند و دیگر آن را با دیگر اشکال سنتی و پرترفدار ترجمه دیداری‌شنیداری مقایسه نمی‌کنند. در واقع، با اذعان به این واقعیت که این شکل از ترجمه پدیده‌ای اجتناب‌ناپذیر است، آنها طرفدار زیرنویس را به‌مثابه گسترش و تکامل حرفه‌ای ترجمه پذیرفته‌اند (آنتونینی و بوکاریا^۴، ۲۰۱۵). در سال‌های اخیر ترجمه غیرحرفه‌ای به‌ویژه طرفدار زیرنویس نیز مورد استقبال ترجمه‌پژوهان قرار گرفته و فعالیت افراد مشغول در این حوزه از منظرهای مختلف همچون فرایند و ویژگی‌های زیرنویس غیرحرفه‌ای (خوش‌سلیقه و فاضلی حق‌پناه، ۱۳۹۵)، نظام حاکم و فعالیت‌های مرتبط با ترجمه غیرحرفه‌ای زیرنویس (عامری و خوش‌سلیقه، ۲۰۱۹؛ ماسیدا، ۲۰۱۵؛ اورگو کارمونا، ۲۰۱۵)، دریافت زیرنویس به‌وسیله مخاطب (خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۹) و شیوه ترجمه تابوهای

1. Orrego Carmona
2. Dwyer
3. Díaz-Cintas & Remael
4. Antonini & Bucaria

فرهنگی در زیرنویس غیرحرفه‌ای (خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۸) مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه به‌طور اجمالی به مرور برخی مسائل عمده در این حوزه می‌پردازیم.

۲. ۱. طرفدار زیرنویس و حق نشر

به‌طورکلی، طرفدار زیرنویس را می‌توان یکی از زیرشاخه‌های ترجمه زیرنویس غیرحرفه‌ای در نظر گرفت. برخلاف ترجمه زیرنویس غیرحرفه‌ای که بیشتر با هدف کمک به مأموریت سازمان‌های دولتی مانند «TED» انجام می‌گیرد، در طرفدار زیرنویس تأکید بیشتر بر ترجمه محتوای خارجی است که برای طرفداران حائز اهمیت است (ایوانز، ۲۰۲۰). در بافت ایران، طرفدار زیرنویس به‌طور خاص اشاره به طرفداران محصولات رسانه‌ای خارجی، به‌ویژه فیلم‌ها و سریال‌های انگلیسی‌زبان، دارد که به دلایل مختلفی مانند کمک به سایر طرفداران برای دسترسی به محتوای مورد علاقه خود در زبانی دیگر، تفریح و سرگرمی، یا یادگیری زبان خارجی اغلب بدون دریافت هزینه‌ای مبادرت به ترجمه محصولات رسانه‌ای می‌کنند (خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۲۰).

امروزه طیف گسترده‌ای از محصولات رسانه‌ای به لطف اینترنت به راحتی در دسترس مخاطبان قرار می‌گیرد. با این حال، روش‌های توزیع و انتشار این محصولات همیشه منطبق با قوانین کپی‌رایت نیست (لی، ۲۰۱۱). بر طبق قانون کپی‌رایت، تولید زیرنویس به‌وسیله طرفداران عملی غیرقانونی محسوب می‌شود، زیرا بسیاری از مخاطبان بدون خرید محصول اصلی از نسخه‌ای استفاده می‌کنند که همراه با زیرنویس تولیدی طرفداران عرضه می‌شود. در این میان خالق اثر نه‌تنها هیچ سود و منفعتی از محصول تولیدی خود نمی‌برد بلکه حق قانونی وی در ارتباط با نظارت بر نوع و کیفیت ترجمه نیز از وی سلب می‌شود (اورگو کارمونا، ۲۰۱۵). از سوی دیگر، برخی محققان بر این باورند که طرفدار زیرنویس به‌صورت غیرمستقیم باعث ترویج و تبلیغ محصولات رسانه‌ای در میان مخاطبان این دسته از محصولات می‌شود (لی، ۲۰۱۱).

در دنیای کنونی مصرف‌کنندگان محصولات فرهنگی هر روز با طیف مختلفی از محصولات بازتولید شده روبرو هستند که به‌صورت غیرقانونی به اشتراک گذاشته می‌شود و آنها بنا به اجبار یا اختیار از این محصولات استفاده می‌کنند. ساختار و ماهیت فضای مجازی و اینترنت امکان

جریان آزاد اطلاعات را فراهم می‌سازد (زیدآبادی‌نژاد، ۲۰۱۶)، اما از سوی دیگر فناوری‌های جدید به قانون‌گذاران و صاحبان کپی‌رایت اجازه می‌دهد تا محدودیت‌هایی را در ارتباط با این جریان آزاد اطلاعات اعمال کنند (اوهاگن، ۲۰۱۴). این امر خود نوعی دوگانگی ایجاد کرده است که درک آن برای طرفداران محصولات رسانه‌ای به‌ویژه کسانی که سن و سال کمتری دارند دشوار است (هیو، ۲۰۰۵). از دیدگاه مخاطبان، زیرنویس تولیدی طرفداران صرفاً روشی رایگان و ساده برای تماشای فیلم‌ها و برنامه‌های موردعلاقه به زبانی دیگر است (وینچیوم، ۲۰۱۶). البته تولیدکنندگان این نوع زیرنویس‌ها به‌خوبی می‌دانند که فعالیت آن‌ها از نظر قانونی محل اشکال است (لئونارد، ۲۰۰۵). به‌زعم دوایر (۲۰۱۲)، به دلیل غیرقانونی بودن ماهیت فعالیت این گروه از تولیدکنندگان زیرنویس، مسأله حقوق قانونی زیرنویس تولیدی آن‌ها نیز خود در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. این امر باعث می‌شود بسیاری از پایگاه‌های اینترنتی توزیع محصولات رسانه‌ای حتی حقوق اولیه مترجمان این محصولات را نادیده گرفته و در برخی موارد زیرنویس‌های تولیدی آن‌ها را به نام خود منتشر می‌کند.

۲.۲. ترجمه دیداری‌شنیداری و ممیزی

در سال‌های نه‌چندان دور و پیش از انقلاب فناوری و اینترنت، نظر به این که محصولات رسانه‌ای در کشورهایی مانند ایران غالباً به شکل دوبله در اختیار مخاطب قرار می‌گرفت، عموم مردم آگاهی چندانی نسبت به میزان دست‌کاری و جرح و تعدیلات صورت گرفته در فرایند دوبله این محصولات نداشتند، چراکه مخاطب تنها به خروجی نهایی یا همان دوبله دسترسی داشت. لیکن، با گسترش فضای مجازی و امکان دسترسی گسترده به نسخه اصلی محصولات رسانه‌ای، مخاطب این محصولات که اغلب آشنایی کلی با زبان انگلیسی دارند، به راحتی با مقایسه دیالوگ‌ها و زیرنویس یا ترجمه آن قادر به شناسایی این دست‌کاری‌ها و تغییرات خواهند بود. در حوزه آکادمیک نیز مطالعات مختلفی به بررسی این موضوع در رسانه‌های ایران پرداخته تا آگاهی مخاطبان نسبت به تنوع جرح و تعدیل‌های صورت گرفته در فرایند زیرنویس را افزایش دهند

1. O'Hagan
2. Hue
3. Vinczeovam

(برای مثال، عامری و خوش‌سلیقه، ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹؛ خوش‌سلیقه و همکاران، ۲۰۱۹ و ۲۰۱۸؛ قاضی‌زاده و مردانی، ۱۳۹۰).

سانسور و ممیزی همیشه موضوعی بحث‌برانگیز در رسانه‌های چاپی و دیجیتال و در یکی دو دهه اخیر فضای مجازی، در ایران بوده است. البته این موضوع مختص به ایران نیست و در کشورهای دیگر نیز نهادهای نظارتی فعالیت افراد در رسانه‌های مختلف را تحت نظر دارند. برای مثال، شاهین^۱ (۲۰۱۸) در مقاله خود اشاره به عملکرد شورای عالی رادیو و تلویزیون ترکیه داشته و خاطرنشان می‌کند این نهاد طبق قانون می‌تواند مجازاتی مانند جلوگیری از پخش، جریمه مالی یا لغو پروانه فعالیت را برای برنامه‌های که محتوای آنها مغایر با مفاد قانون تأسیس رادیو و تلویزیون و خدمات رسانه‌ای این کشور باشد، در نظر بگیرد. بسقی^۲ (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود بر روی دو مجموعه تلویزیونی به بررسی موضوع سانسور در رسانه‌های ایتالیا پرداخته و خاطرنشان می‌کند «به نظر می‌رسد تصمیم‌گیری در مورد این که چه مطالبی در رسانه قابل بیان است و چه مطالبی نیاز به سانسور دارد به وسیله مأموران دولتی گرفته می‌شود». همان‌طور که بسقی (۲۰۱۶، ص. ۲۲۹) خاطرنشان می‌کند، «طرفدار زیرنویس‌ها معمولاً نسخه وفادار و بدون سانسوری ارائه می‌دهند که در آن متن اصلی و در مقایسه با حساسیت مخاطبان هدف اولویت و اهمیت بیشتری دارد».

خوش‌سلیقه و همکاران (۲۰۱۸) نیز در مقاله خود به بررسی روش‌های ترجمه زبان تابو در ترجمه زیرنویس فیلم‌های انگلیسی‌زبان به فارسی پرداختند. بر اساس یافته‌های آنها، راهبردهای مترجمان در ترجمه تابوها را می‌توان در چهار دسته کلی حفظ، حذف، کاهش و افزایش دسته‌بندی کرد. البته انتخاب هر یک از این راهبردها بیشتر متأثر از هنجارهای زبان مبدأ است تا ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگ مقصد و دلیل این امر ابراز مخالفت و مقاومت در برابر قوانین هژمونیک و ایدئولوژی محافظه‌کارانه حاکم بر فضای رسانه‌ای ایران است.

1. Sahin

2. Beseghi

افزون بر این، دیاز سیتاس (۲۰۱۰) در ارتباط با دست‌کاری و تغییراتی که معمولاً در ترجمه زیرنویس صورت می‌گیرد بر این نکته تأکید دارد که محصولات رسانه‌ای و ترجمه آنها نقش غیرقابل‌انکاری در ترویج کلیشه‌های نژادی و شکل‌گیری پیش‌داوری و غرض‌ورزی‌های قومی و جنسیتی دارند. ماسیدا (۲۰۱۵) از منظری دیگر به بررسی این موضوع پرداخته و معتقد است در بدترین حالت مقوله سانسور از فرایند خودسانسوری مترجمان نشأت می‌گیرد. این خودسانسوری نتیجه عدم آشنایی با خرده‌فرهنگ‌ها و خرده‌زبان‌های خارجی است که در بسیاری از موارد می‌تواند منجر به ترجمه نامناسب شود.

آلفارو دکاروالو^۱ (۲۰۱۲) در پژوهش خود به تحلیل انتقادی مسأله سانسور در برزیل می‌پردازد. به‌زعم آنها، تلاش شبکه‌های تلویزیونی برای «محافظت بینندگان در مقابل زبان نامناسب [...] غیرمنطقی می‌نماید زیرا ابزارهای مختلفی برای اعمال محدودیت برای دسترسی به محتوای نامناسب مانند کنترل والدین، اعلامیه سلب مسئولیت‌ها و گزینه‌های درخواستی وجود دارد» (ص. ۴۷۵). ارگوان^۲ (۲۰۱۶) نیز به مطالعه زیرنویس‌های تولیدی طرفداران برای محصولاتی با دسترسی باز یا زیرنویس برنامه‌های تلویزیونی پرداخته است. بر اساس یافته‌های وی، تمایز اصلی بین زیرنویس‌های تولیدی طرفداران و زیرنویس حرفه‌ای آن است که در حالت اول مترجمان بیشتر گرایش به استفاده از راهبردهای ترجمه‌ای مبتنی بر متن مبدأ بدون در نظر گرفتن هنجارهای زبان مقصد دارند درحالی‌که مترجمان حرفه‌ای خود را موظف به پیروی از هنجارهایی می‌بینند که توسط کارفرما و سفارش‌دهنده ترجمه بر آنها تحمیل شده است.

در مطالعه شاهین (۲۰۱۸) که بخشی از آن به بررسی انگیزه‌های مترجمان برای سانسور و خودسانسوری در ترکیه می‌پردازد، تفاوت آشکاری بین مترجمان زیرنویس‌ها غیرحرفه‌ای و حرفه‌ای از این نظر مشاهده شد. مترجمان حرفه‌ای و کسانی که در شرکت‌های رسانه‌ای کار می‌کردند اغلب به دلایل بیرونی مانند دستورالعمل‌های کارفرما، الزامات قانونی یا قضاوت‌های

1. Alfaro de Carvalho

2. Erguvan

ارزشی جامعه و در برخی موارد بنا به ترجیحات شخصی و فضای سیاسی اقدام به سانسور ترجمه‌های خود می‌کردند. در مقابل، بسیاری از مترجمان زیرنویس ترجمه خود را بدون هیچ‌گونه دست‌کاری و جرح و تعدیل در متن اصلی انجام می‌دادند. با این حال، برخی از این مترجمان اظهار داشتند که بنا به دلایل شخصی یا فشاری که از طرف مدیران سایت‌های زیرنویس به آن‌ها وارد می‌شود در ترجمه عباراتی مانند الفاظ رکیک، عبارات نژادپرستانه، توهین به عقاید مذهبی، اظهارات مربوط به مسائل جنسی یا تبعیض جنسیتی، اشاره به هم‌جنس‌گرایی، سخنان تنفرآمیز، عبارات مذهبی افراط‌گرایانه، اشاره به الحاد و مصادیق بی‌دینی یا اشارات سیاسی از حسن تعبیر استفاده کرده یا متن ترجمه را به‌طور کلی تغییر می‌دهند.

در حقیقت، علی‌رغم رهایی از قیدوبندها و فشارهای معمولی که مترجمان زیرنویس فعال در شبکه‌های تلویزیونی درگیر آنها هستند، عملکرد این گروه از مترجمان نیز تحت تأثیر عواملی مانند فضا و جو کلی حاکم بر جامعه، موقعیت اجتماعی و سیاسی، ایدئولوژی و عقاید شخصی است. «البته برخلاف گروه اول که فعالیت آنها تحت تأثیر قیدوبندهای خارجی قرار دارد، محدودیت‌های حاکم بر فعالیت طرفدار زیرنویس بیشتر جنبه درونی و فردی دارد» (شاهین، ۲۰۱۸، ص. ۱۲).

به‌طور کلی به نظر می‌رسد مقوله سانسور تنها معطوف به ترجمه غیرحرفه‌ای نیست و در برخی مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس نیز خود را ملزم به رعایت برخی قوانین می‌دانند. البته این دو سانسور از حیث میزان، علل و نحوه انجام با یکدیگر تفاوت اساسی دارند. این موضوعی است که در مقاله ملانظر و نصرالهی (۲۰۱۷) درباره زیرنویس رسمی و غیررسمی در ایران نیز به آن اشاره شده است. بر اساس یافته‌های آنها که مبتنی بر ارزیابی ترجمه زیرنویس ۹ فیلم آمریکایی به فارسی بود، هم مترجمان رسمی و هم مترجمان آماتور به‌صورت خودآگاه یا ناخودآگاه مؤلفه‌های فرهنگی و ایدئولوژیک خاصی را در ترجمه خود رعایت می‌کنند و این مؤلفه‌ها تأثیر مستقیم بر شیوه‌های ترجمه آن‌ها دارد.

۲.۳. اصول اخلاقی ترجمه

موضوع وفاداری به متن و پایبندی و وفاداری مترجم در آثار و آرای مترجمان در بیش از ۲ هزار سال قبل مطرح شده است. برای مثال، دولت^۱ در سال ۱۵۴۰ می نویسد مترجم بیش از هر چیز باید نسبت به هر دو زبان احاطه داشته و درک کاملی از معنا مفهوم مدنظر نویسنده اثر داشته باشد (دولت، ۱۹۹۷). از سوی دیگر، نابوکوف^۲ (۲۰۰۴) خاطر نشان می کند که مترجم «تنها یک وظیفه دارد و آن بازتولید متن و نه چیزی دیگری با نهایت دقت و صحت است» (ص. ۲۱۲).

علی رغم آنکه نوعی اجماع نظر کلی در مورد وظیفه اخلاقی مترجم وجود دارد، ولی اختلاف آرای زیادی در ارتباط با چیزی که مترجم باید به نسبت به آن وفادار باشد وجود دارد. در قرن بیستم، برخی از نظریه پردازان برداشت های تازه ای از مفهوم اخلاق در ترجمه ارائه کردند که تفاوت هایی بنیادی با دیدگاه هایی داشت که سال ها بر سنت ترجمه غرب حاکم بود. در این دوره، هرچند بسیاری از صاحب نظران ترجمه همچنان انتظارات خود از مترجمان را در چارچوب بحث وفاداری و ناپیدایی مطرح می کنند، مطالعات ترجمه به تدریج شروع به انتقاد و به چالش کشیدن خواسته ها و انتظاراتی می کند که به صورت سنتی و تاریخی مترجم همیشه در قبال آنها پاسخگو بوده است. بر این اساس، به جای تأکید بر الزامات سخت گیرانه و ناممکنی مانند الزام مترجم به بازتولید متنی مشابه در زبانی دیگر، از نیمه دوم قرن بیستم، بیشتر تأکید بر مسائلی مانند عاملیت مترجم و تأثیر و نقشی است که آنها در فرایند ترجمه ایفا می کنند (ون وایک،^۳ ۲۰۱۰). در واقع، اتخاذ موضع اخلاقی خاصی از جانب مترجمان همیشه امری بدیهی در نظر گرفته شده است. با توجه به این که ترجمه پیوسته علمی در نظر گرفته می شود که در آن مترجم سعی در بازتولید متن اصلی با نهایت دقت و مشابهت دارد، رفتار اخلاقی اغلب به منزله وفاداری نسبت به اصل و نویسنده در نظر گرفته می شود (گامبیر و دورسلایر^۴، ۲۰۱۰).

1. Dolet
2. Nabokov
3. Van Wyke
4. Gambier & Doorslaer

با این حال، مفهوم سنتی اخلاق در ترجمه به شکل بنیادین در فلسفه پسامدرن و به طور خاص در نظریه ساختارشکنی ژاک دریدا به چالش کشیده می‌شود. بر اساس تفکر پست‌مدرن، معنی در دل متن قرار نداشته و نیازی به کشف یا استخراج آن نیست، بلکه معنا چیزی است که در فرایند تفسیر به متن نسبت داده می‌شود. اگر مترجمان به این حقیقت اذعان کنند که متن مبدأ پیوسته در نتیجه مداخلات آنها در فرایند ترجمه دستخوش نوعی تغییر و دگرگونی می‌شود، باید به ناچار این واقعیت را نیز بپذیرند که برخلاف الزاماتی که به طور سنتی آنها را به سمت ناپیدایی سوق داده است، همیشه حضور بارز و پیدایی در ترجمه داشته و رد پای این حضور را می‌توان در انتخاب‌های مترجم به خوبی مشاهده کرد. واضح است که این امر در تضاد کامل با الزامات اخلاقی است که به صورت سنتی بر عهده مترجم بوده است. شاید به همین خاطر است که برخی نظریه‌پردازان ترجمه معتقدند تلاش برای ناپیدایی خود به مثابه عملی غیراخلاقی خواهد بود (آرایو، ۱۹۹۸).

هرچند رویکردهای پسامدرن به ترجمه چندان در حوزه مطالعات ترجمه مورد استقبال قرار نگرفته است، نمی‌توان تأثیرات آن را در بازنگری مفهوم اخلاق و تغییر از انتظارات سنتی مربوط به تطابق و وفاداری به سمت مفاهیم پیچیده‌تر مربوط به تفاوت، عاملیت مترجم و ذهنیت‌گرایی در کنار نقش ترجمه در روابط بین فرهنگی انکار کرد.

۲. ۴. اصول اخلاقی طرفدار زیرنویس

برخلاف اصول ترجمه حرفه‌ای که در آن بیشتر تأکید بر حفظ وفاداری به متن و دقت و صحت ترجمه است، در ترجمه غیرحرفه‌ای و به طور خاص ترجمه طرفداران، دغدغه اصلی رعایت اصول اخلاقی در رعایت قوانین کپی‌رایت، عدم الگوبرداری و سوءاستفاده از زیرنویس‌های تولیدی سایر مترجمان و حفظ منافع شرکت‌های تولیدکننده محصولات دیداری شنیداری به ویژه انیمه‌های ژاپنی است. این مطلبی است که سایر محققان آن نیز در پژوهش‌های خود به آن اشاره کرده‌اند. برای مثال، دیاز سیتاس و سانچز (۲۰۰۶) و دوایر (۲۰۱۷) در مبحث اصول اخلاقی طرفدار زیرنویس اشاره به مشکلات مربوط به توزیع غیرقانونی انیمه‌های ژاپنی در

کشورهای دیگر و راهکارهایی دارند که جوامع زیرنویس برای این مقابله با این مشکل اتخاذ کرده‌اند.

وبسایت «شبکه اخبار انیمه»^۱ که یکی از پایگاه‌های اصلی فعالان حوزه طرفدار زیرنویس محسوب می‌شود، در بیانیه اصول اخلاقی خود شش اصل مهم را مورد تأکید قرار داده و تصریح کرده است که مترجمان طرفدار باید تمام تلاش خود را برای پایبندی به این اصول به کار گیرند.

هدف اصلی فعالیت طرفدار زیرنویس‌ها تسهیل دسترسی افراد انگلیسی‌زبان به انیمه‌های ناشناخته‌ای است که در غیر این صورت هرگز امکان مشاهده آن را نخواهند داشت؛

هدف دوم طرفدار زیرنویس‌ها آشنا کردن طرفداران انیمه با مجموعه‌هایی است که ممکن است در آینده به صورت رسمی توزیع شوند؛

فن‌ساب جایگزینی برای نسخه قانونی و انگلیسی‌زبان یک انیمه نیست؛ مترجمان زیرنویس باید به گونه‌ای عمل کنند که فعالیت آنها حداقل تأثیر را بر منافع تجاری شرکت‌های تولیدکننده انیمه داشته باشد؛

نحوه رفتار سایر فن‌ساب‌ها حائز اهمیت است؛ زیرا این امر بر شهرت و اعتبار کل جامعه فن‌ساب‌ها تأثیرگذار است؛

تهیه زیرنویس توسط طرفداران، عملی است که به صورت داوطلبانه و در زمان آزاد مترجمان انجام می‌گیرد. اگر زمانی احساس کردید که باید برای ترجمه‌هایی که انجام داده‌اید دستمزدی دریافت کنید، احتمالاً این کار را به دلیل اشتباه انجام می‌دهید.

1. <https://www.animenewsnetwork.com/feature/2003-06-08/2>

۲. ۵. اصول اخلاقی مترجمان زیرنویس در ایران

در ایران، تقریباً، تمام محصولات رسانه‌ای خارجی به صورت غیررسمی و غیرقانونی از طریق فضای مجازی وارد کشور می‌شوند. به همین خاطر، به جز تعداد کمی از این محصولات که از طریق رسانه‌های رسمی و شبکه‌های تلویزیون دولتی دوبله و پخش می‌شوند، بخش اعظم آنها توسط طرفداران آنها در انجمن‌ها و سایت‌های مختلف زیرنویس شده و در اختیار مخاطبان و علاقه‌مندان قرار می‌گیرند. در واقع، با توجه به سلطه دوبله بر فضای رسانه‌ای ایران، ترجمه زیرنویس رسمی، عملاً، فرصت گسترش پیدا نکرده و همواره تحت الشعاع دوبله قرار گرفته است. این امر زمینه را برای رشد و گسترش زیرنویس غیرحرفه‌ای در قالب انجمن‌های طرفدار زیرنویس آماده کرده است. فعالیت بیشتر این انجمن‌ها و سایت‌ها به دلیل توزیع و انتشار محتوایی که از نظر نهادهای رسمی و فرهنگی کشور مغایر با ارزش‌های و هنجارهای جامعه سنتی و مذهبی ایران تلقی می‌شود حالت غیرقانونی و زیرزمینی داشته و به همین دلیل اغلب این سایت‌ها به وسیله نهادهای نظارتی فیلتر می‌شوند. در حقیقت، همان‌طور که زیدآبادی‌نژاد (۲۰۱۶) نیز به خوبی اشاره کرده است، تماشای فیلم‌های ممنوعه خارجی در ایران نوعی مخالفت با رژیم حاکم و تلاش برای مقابله با محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی آن است.

عظیمی (۱۳۸۹) به برشماری قوانین و الزاماتی می‌پردازد که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران به عنوان متولی نظارت در محصولات فرهنگی و رسانه‌ای ایران باید مدنظر فعالان این حوزه‌ها قرار گیرد. بر این اساس، نمایش هرگونه فیلم در سینما و رسانه‌ها عمومی و عرضه و فروش آنها در بازار در صورت عدم پابندی به این ضوابط و در سراسر ایران ممنوع است. در این ارتباط، خوش‌سلیقه و عامری (۲۰۱۶) نیز خاطرنشان می‌کنند نمایش و توزیع هرگونه محصولات فرهنگی داخلی و خارجی از جمله فیلم‌های اصل و ترجمه‌شده و حتی ادبیات در بازار ایران بدون کسب مجوز از وزارت ارشاد امکان‌پذیر نیست.

با توجه به مطالب فوق، کپی‌رایت و حقوق معنوی فیلم‌ها و محصولات رسانه‌ای در ایران عملاً بی‌معنا بوده و محصولات رسانه‌ای خارجی بدون هیچ دغدغه‌ای از این نظر در فضای مجازی توزیع می‌شود. در واقع، همان‌طور که زیدآبادی‌نژاد (۲۰۱۶) خاطرنشان می‌کند، بسیاری

از مردم این فیلم‌ها و محصولات رسانه‌ای را با هدف مخالفت با رژیم و مقابله با محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی سخت‌گیرانه آن انجام می‌دهند. از این رو، چند بند اصلی از مفاد مندرج در اصول اخلاقی ترجمه زیرنویس که در قسمت‌های قبل به آن اشاره شد (رعایت حقوق کپی‌رایت، اجتناب از زیرنویس محصولات مجوز گرفته و کمک به منافع شرکت‌های سازنده این محصولات) عملاً در ایران مصداقی ندارد. بر این اساس، به نظر می‌رسد برداشت مترجمان زیرنویس از اصول اخلاقی در ایران با تلقی رایج آن در انجمن‌های طرفدار زیرنویس غربی تفاوت دارد. بر این اساس، مقاله حاضر به دنبال بررسی دیدگاه و برداشت مترجمان غیرحرفه‌ای نسبت به هنجارها و اصول اخلاقی ترجمه زیرنویس و نحوه پابندی به آن در فرایند ترجمه است. در بخش نتایج به‌طور مبسوط به این موضوع پرداخته شده است.

۳. روش پژوهش

این پژوهش به ارزیابی نگرش مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس به مقوله اصول اخلاقی ترجمه می‌پردازد. پژوهش حاضر در حوزه مطالعات جامعه‌شناسی ترجمه قرار می‌گیرد. بر این اساس، تأکید بیشتر بر ارزیابی جنبه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی فعالیت مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس به‌عنوان یکی از کنش‌گران اصلی در عرصه ترجمه است. ابزار اصلی گردآوری اطلاعات «مصاحبه نیمه‌ساختاریافته» و «پرسشنامه باز» است. جامعه هدف شامل تمام افرادی است که سابقه فعالیت در حوزه طرفدار زیرنویس را در ایران دارا است. با توجه به این که مترجمان زیرنویس در فضای مجازی و به‌صورت ناشناس فعالیت می‌کنند، اطلاعات تماس این افراد (نام کاربری، رایانامه، شناسه شبکه‌های اجتماعی و غیره) در انجمن‌ها و پایگاه‌های اصلی فعالیت مترجمان زیرنویس شناسایی شده و در نهایت، ۱۵ نفر از مدیران سایت‌ها و انجمن‌های ترجمه زیرنویس که تجربه و سابقه زیادی در این حوزه داشتند و برخی مترجمان تازه‌کار که کمتر از یک سال سابقه فعالیت داشتند مورد مصاحبه قرار گرفتند. دلیل اصلی انتخاب مصاحبه شونده‌گان از میان افرادی با سابقه و تازه‌کار مقایسه اهداف این دو گروه برای مشارکت در تولید زیرنویس غیرحرفه‌ای بود. متن درخواست همکاری به همراه سؤالات مصاحبه از طریق ایمیل یا شبکه‌های اجتماعی برای این افراد ارسال گردید و پاسخ‌های آنها به‌صورت کتبی یا شفاهی

(به شکل صدای ضبط‌شده) برای محقق ارسال گردید. در صورت وجود هرگونه ابهام در پاسخ‌ها یا تشریح بیشتر برخی مسائل، سؤالات تکمیلی مجدداً برای شرکت‌کنندگان ارسال گردید. گروهی دیگر از مصاحبه‌ها به روش حضوری انجام گردید. از این روش برای مصاحبه با آن دسته از مترجمان فعال در زمینه ترجمه طرفدار زیرنویس استفاده گردید که امکان دسترسی به آن‌ها وجود داشت. این افراد اغلب جزو دانشجویان رشته زبان انگلیسی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بودند که سابقه فعالیت در این حوزه را داشته و مقاله یا رساله خود را در این حوزه به نگارش درآورده بودند. این مصاحبه‌ها به صورت شفاهی ضبط شده و در نهایت تمام گفتگوها برای تحلیل‌های آتی پیاده‌سازی گردید. پاسخ‌های شرکت‌کنندگان به هر یک از سؤالات با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی مورد ارزیابی قرار گرفت به این منظور، زمینه‌های مشترک در پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان به سؤالات تحقیق شناسایی شد و تحلیل یافته‌ها بر اساس آن صورت گرفت.

سؤالات اصلی مصاحبه عبارت بودند از «آیا در بین مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس خطوط قرمزی از نظر ترجمه برخی محتوای خاص (نوعی خودسانسوری) مانند روابط جنسی، هم‌جنس‌گرایی و سایر تابوهای فرهنگی و اجتماعی وجود دارد؟» و «آیا شما و سایر فن‌سازان از زیرنویس به‌عنوان ابزاری برای بیان دیدگاه‌های اجتماعی و سیاسی خود درباره مسائل روز و مخالفت با هنجارها و اصول حاکم بر ترجمه رسمی زیرنویس (مانند سانسور) استفاده می‌کنید؟». در جدول (۱) اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در مصاحبه آمده است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در مصاحبه

ردیف	جنسیت	سن	وضعیت تأهل	تحصیلات	سابقه زیرنویس	شغل
۱	مرد	۲۲	مجرد	کارشناسی	۸ سال	دانشجو / مترجم
۲	مرد	۱۸	مجرد	دانشجوی کارشناسی	۱ سال	دانشجوی کامپیوتر
۳	زن	۳۲	مجرد	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۱۰ سال	مدیر مؤسسه IMAT
۴	زن	۲۴	مجرد	دانشجوی کارشناسی ارشد	۲ سال	دانشجو
۵	مرد	۳۷	متأهل	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۸ سال	کارمند
۶	مرد	۴۰	مجرد	کارشناسی برق	۵ سال	آزاد
۷	مرد	۲۹	مجرد	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۱۰ سال	کارمند بهداری
۸	مرد	۲۸	مجرد	دیپلم	۱۰ سال	آزاد
۹	زن	۴۰	متأهل	کارشناسی ارشد زبان‌شناسی	۵ سال	مترجم
۱۰	مرد	۳۰	مجرد	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۴ سال	دانشجو
۱۱	مرد	۳۴	متأهل	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۱۰ سال	کارمند کشتیرانی
۱۲	زن	۲۹	مجرد	کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی	۱ سال	مترجم
۱۳	زن	۲۹	مجرد	کارشناسی ارشد حسابداری	۳ سال	دبیر
۱۴	مرد	۳۱	مجرد	کارشناسی مکانیک	۱۳ سال	آزاد
۱۵	زن	۳۰	مجرد	کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی	۸ سال	دانشجو

همان‌طور که از جدول بالا مشاهده می‌شود، از نظر جنسیت، ۹ نفر از مصاحبه‌شوندگان مرد و ۶ نفر زن بودند. میانگین سنی مصاحبه‌شوندگان ۳۰ سال بود و به‌طور متوسط ۶,۵ سابقه فعالیت در حوزه زیرنویس غیرحرفه‌ای داشتند. در ارتباط با وضعیت تأهل، ۱۲ نفر از مصاحبه‌شوندگان مجرد و ۳ نفر متأهل بودند. از نظر حوزه کاری، ۵ نفر از شرکت‌کنندگان در مصاحبه دانشجوی، ۲ نفر مترجم و ۱ نفر دبیر بودند. ۴ نفر از آنها کار دفتری و اداری و ۳ نفر کار آزاد داشتند.

۴. یافته‌های پژوهش

به‌طور کلی، بر اساس یافته‌های مصاحبه، می‌توان چند زمینه و موضوع مشترک را در پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان شناسایی کرد. در وهله اول، به نظر می‌رسد به‌زعم بسیاری از مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس، اصول اخلاقی به‌منزله وفاداری تمام‌عیار به متن اصلی و حداقل جرح و تعدیل در فرایند ترجمه است. در واقع، ۱۰ نفر از مصاحبه‌شوندگان در پاسخ‌های خود به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم به این نکته اشاره کردند که رعایت اصول اخلاقی به‌منزله پایبندی و وفاداری کامل به متن و اجتناب از هر نوع تغییر در زمان ترجمه است. از سوی دیگر، بنا به عقیده گروه دیگر (۵ نفر)، این وفاداری کامل و بی‌قید و شرط نیست و در برخی موارد مترجم بنا به ملاحظاتمانند عقاید و اعتقادات شخصی اقدام به خودسانسوری و دست‌کاری در متن می‌کند. البته این سانسوری و دست‌کاری از نظر شدت و نحوه اجرا با جرح و تعدیل‌های صورت‌گرفته در رسانه‌های رسمی قابل مقایسه نیست و در بیشتر موارد خود را به شکل کاستن از بار منفی عبارت متن اصلی و استفاده از معادل‌های تعدیل‌شده نشان می‌دهد.

از این نظر بین مترجمان تازه‌کار و باتجربه تفاوت ملموسی وجود دارد. مترجمان باسابقه معمولاً دغدغه بیشتری از لحاظ رعایت هنجارهای جامعه خود داشته و می‌کوشند تا با انجام برخی تغییرات جزئی در متن اصلی لحن آن را «ملایم‌تر» و مناسب با مخاطب خود کنند. در این ارتباط، یکی از مترجمان باسابقه می‌گوید: «خیلی کم پیش میاد در فنساینگ سانسور

صورت بگیره، مگر اینکه تشخیص داده بشه که خانواده‌ها و بچه‌ها مخاطب عام فیلم هستن.» یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان نیز به همین موضوع اشاره دارد:

- البته [نحوه ترجمه تابوها] به تجربه و نگاه افراد مختلف فرق داره... داشتیم دوستان کم تجربه‌ای رو که یک کلمه با مضمون جنسی رو مستقیم وارد زیرنویس کرده بودن که اصلاً جالب نبود و خود ما بهشون تذکر دادیم... مخصوصاً تو انیمه‌ها چون مخاطب سن کمتری داره دوستان باتجربه‌تر سعی میکنن معادل‌های خیلی مستقیم استفاده نکنند.

از سوی دیگر، مترجمان تازه‌کار و جوان به دلیل روحیه سرکشی جوانی یا عدم اطلاع از اصول و قواعد ترجمه، وظیفه اخلاقی خود را پایبندی بی‌قید و شرط به متن مبدأ و انتقال مستقیم تمام مفاهیم آن می‌دانند. به گفته یکی از مصاحبه‌شوندگان:

- با این کار [خترجمه زیرنویس] می‌توان تابوشکنی کرد و چشم خیلی از مردم را به روی خیلی از مسائل باز کرد. البته که ما طرفداران فیلم از سانسور بیزاریم واقعاً متنفریم و از بیان عقیده هم نمی‌ترسیم؛ چراکه سال ۲۰۱۹ است و این چیزها را باید کنار گذاشت. مترجمان دوست دارند که دستشان باز باشد و عقیده خود را بیان کنند. ترجمه سانسوری فکر نمی‌کنم داشته باشیم حرفی که بد باشه توی هر زبانی حرف بد محسوب میشه.

در حوزه ترجمه دیداری شنیداری، یکی از وجوه تمایز اصلی ترجمه حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای مربوط به میزان وفاداری آنها به متن است. مترجمان حرفه‌ای فعال در حوزه زیرنویس همیشه بنا به دلایل و الزامات مختلفی مانند عوامل بیرونی (دستورالعمل‌های کارفرما، الزامات قانونی یا قضاوت‌های ارزشی جامعه) و درونی (ترجیحات شخصی) اقدام به سانسور و تغییر ترجمه‌های خود می‌کنند، درحالی‌که در ترجمه زیرنویس غیر حرفه‌ای چنین مواردی به ندرت به چشم می‌خورد (شاهین، ۲۰۱۸). در حقیقت همان‌طور که پیش‌تر عنوان شد، برخلاف مترجمان

حرفه‌ای، فعالیت طرفدار زیرنویس‌ها تحت تأثیر عوامل بیرونی قرار ندارد و برخی از آنها صرفاً بنا به ملاحظات و ترجیحات شخصی ممکن است مبادرت به تغییر و خودسانسوری بخشی از ترجمه خود کنند. البته این نوع خودسانسوری (در صورت وجود) بیشتر در قالب استفاده از معادل‌های جایگزین با بار منفی یا حسن تعبیر دیده می‌شود و موارد حذف و دست‌کاری در متن اصلی بسیار نادر است. در این ارتباط، یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گوید:

- در زمینه تابوهای خاص فرهنگی معمولاً من ندیدم دوستان محتوایی رو سانسور بکنن. ممکنه سعی کنن از معادل‌هایی استفاده کنن که بار جنسی یا منفی کلمه رو بگیره، اما سانسور و یا حذفش نمی‌کنن چون در واقع خیلی‌هاشون به سانسور معترض بودن که به سمت تولید فن‌ساب گرایش پیدا کردن.

در ترجمه غیرحرفه‌ای محصولات دیداری-شنیداری، مترجمان، معمولاً، نسبت به شیوه‌های سانسور دولتی ابراز نارضایتی کرده و سعی در ارائه ترجمه‌ای دقیق و کامل فارغ از دست‌کاری‌های و سانسورهای اغلب دارند. برخی از مصاحبه‌شوندگان نیز به این موضوع اشاره کردند.

- در مورد سانسور موضوع کمی متفاوت است. با توجه به سیاست‌های کلی حاکم بر جامعه و عدم امکان اکران بسیاری از فیلم‌های پرمخاطب در فضاهای عمومی نظیر صداوسیما و یا سینما، گاهی اوقات دیده شده مدت زمان نسبتاً طولانی از یک فیلم (مثلاً ۳۰ دقیقه) فقط به دلیل پوشش نامناسب یک بازیگر زن قابل پخش نبوده و یا سانسور شده که بسیاری از مخاطبین ترجیح می‌دهند فیلم را به‌طور کامل ببینند.

- در مورد سانسور معمولاً دوستان از حجم سانسورها در ترجمه رسمی راضی نیستند، اما آن را به‌صورت دیدگاه سیاسی و خاصی مطرح نمی‌کنند تنها شاید نارضایتی خود را به زیرنویس نمودن آن صحنه و تولید نسخه کامل نشان دهند.

البته این مخالفت با شیوه سانسور و ممیزی شدید رسانه‌ها و شبکه‌های دولتی همیشه به معنای ترجمه بی‌قیدوبند و آزاد هر چیزی در زیرنویس‌های تولیدی طرفداران نیست. این افراد علی‌رغم رهایی از قیدوبندها و فشارهای بیرونی که مترجمان زیرنویس در شبکه‌های تلویزیونی درگیر آنها هستند، تحت تأثیر عواملی درونی مانند موقعیت اجتماعی و سیاسی، ایدئولوژی و عقاید شخصی قرار دارد. این مسأله در صحبت‌های چند نفر از مصاحبه‌شوندگان مورد تأکید قرار گرفته است:

- این مدل سانسور بیشتر توسط مدیر گروه انجام میشه؛ یعنی فیلم و سریالی که محتوایش به لحاظ اخلاقی با فرهنگ ما نخونه رو انتخاب نمی‌کنن کلاً. یه سری خودسانسوری هم مترجم با توجه به عقاید خودشون دارن؛ مثلاً مشروب رو مینویسن زهرمار و امثالش.
- خیلی کم پیش میاد در فن ساینک سانسور صورت بگیره، مگر اینکه تشخیص داده بشه که خانواده‌ها و بچه‌ها مخاطب عام فیلم هستند.
- بعضی جاها سانسور واقعاً لازم است و من مترجم باید سانسورش کنم چون یه نفر مبینه با خودش میگه به چه فحش خوبی چه جمله یا تیکه خوبی و آن را بعداً در زندگی روزمره خود استفاده می‌کند.

یکی دیگر از زمینه‌های مشترک در پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان مربوط به گرایش مترجمان زیرنویس به اتخاذ رویکرد مبدأ محور در ترجمه و تلاش برای انتقال هنجارهای فرهنگی غربی بدون توجه به ملاحظات دینی و فرهنگی کشور است که چند تن از شرکت‌کنندگان به آن اشاره داشتند:

- برای وفاداری مجبور به ترجمه بعضی از جملات و عبارتهای نامتعارف با فرهنگ خود هستیم تا مخاطب خط داستانی را گم نکند.
- وفاداری به زبان مبدأ و گرایش اجتماعی-سیاسی هر فرهنگی باید اولویت اول هر مترجمی باشد.

- همان‌طور که گفتم، بیشتر به وفاداری در ترجمه قائل هستم و در زیرنویس همین کار رو انجام می‌دم.
- از دید من فحش باید فحش ترجمه شه با همون سطح قباحتی که داره. عدم ترجمه صحیح این نوع الفاظ توهین به مخاطب و سانسور ترجمه هست.
- از دید من باید ترجمه با رعایت امانت و بدون حذف و اضافه باشه. سانسور رو کار اشتباهی می‌دونم.

البته پایبندی بیش‌ازحد مترجمان زیرنویس به هنجارهای متن مبدأ و تلاش برای انتقال مفاهیم بدون توجه به هنجارهای و ملاحظات فرهنگی مقصد موضوعی است که سایر محققان نیز به آن اشاره کرده‌اند (مانچون^۱، ۲۰۱۳، خوش‌سلیقه و عامری، ۲۰۱۶، نورد و همکاران، ۲۰۱۵). خوش‌سلیقه و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه خود بر روی راهبردهای ترجمه تابوها در زیرنویس فیلم‌های انگلیسی‌زبان به فارسی دریافتند این مترجمان به دلیل گرایش زیاد به هنجارهای فرهنگ مبدأ و مقاومت در برابر سانسورهای ایدئولوژیکی که معمولاً در دوبله رسمی محصولات رسانه‌ای به چشم می‌خورد اغلب سعی در حفظ و انتقال تابوها در ترجمه بدون در نظر گرفتن اصول و هنجارهای غالب در فرهنگ مقصد دارند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

مفهوم اصول اخلاقی در ترجمه زیرنویس غیرحرفه‌ای ایران از دو منظر وفاداری و پیدایی قابل بحث است. از یک سو دغدغه اصلی مترجمان زیرنویس در ارتباط با پایبندی به اصول اخلاقی حفظ امانت‌داری و انتقال کامل معنا، به‌ویژه در مواردی است که معمولاً در رسانه‌ها و نهادهای رسمی ترجمه زیر تیغ سانسور قرار می‌گیرند. در حقیقت، در نظر بسیاری از مترجمان زیرنویس رعایت اصول اخلاقی به‌منزله وفاداری کامل به متن و ترجمه دقیق و لفظ‌به‌لفظ حتی در مواردی است که ممکن است با هنجارهای فرهنگی، اجتماعی و دینی جامعه ایران مغایرت داشته باشد. به نظر می‌رسد این برداشت از مقوله اصول اخلاقی متأثر از دیدگاه منفی است که

1. Manchon

به واسطه سانسور و ممیزی شدید محصولات دیداری شنیداری در رسانه و نهادهای رسمی صورت می‌گیرد و مترجمان غیر حرفه‌ای زیرنویس این وفاداری بی‌چون و چرا را نوعی ابراز مخالفت و اعتراض نسبت به عملکرد این نهادهای رسمی در امر ترجمه و دوبله این محصولات می‌دانند. این تلاش برای حفظ و انتقال تابوها در ترجمه بدون در نظر گرفتن اصول و هنجارهای غالب در فرهنگ مقصد نکته‌ای است که در مطالعه خوش سلیقه و همکاران (۲۰۱۸) نیز به آن اشاره شده است. البته در میان مترجمان غیر حرفه‌ای زیرنویس اجماع نظری قاطع در این ارتباط وجود ندارد و همان‌طور که یافته‌های مصاحبه نشان می‌دهد، مترجمان با سابقه که معمولاً سن و سال بیشتری دارند به‌طور کلی احترام بیشتری برای اصول و هنجارهای غالب فرهنگ مقصد قائل هستند. در واقع، این دسته از مترجمان برخلاف مترجمان زیرنویس تازه‌کار که بعضاً تصور اشتباهی از مفهوم وفاداری داشته و از آن تعبیر به انتقال لفظ به لفظ مفهوم متن مبدأ بدون در نظر گرفتن هر نوع فیلتری در ترجمه می‌کنند، می‌کوشند در عین وفاداری به متن از روش‌های مختلف مانند استفاده از حسن تعبیر یا معادل‌های با بار منفی کمتر در ترجمه مفاهیم و اصطلاحات مغایر با فرهنگ مقصد استفاده کنند.

در همین ارتباط، نتایج مطالعه ماسیدا (۲۰۱۵) حاکی از آن است که مترجمان غیر حرفه‌ای زیرنویس در ایتالیا برخلاف رویه‌های ترجمه حرفه‌ای بیشتر گرایش به ارائه نسخه سانسور نشده و وفادار متن اصلی داشته و اولویت آن‌ها انتقال مفاهیم فرهنگی زبان مبدأ بدون هرگونه تغییر و دست‌کاری است. یافته‌های ایزوانی^۱ (۲۰۱۴) در بافت جوامع عربی نیز حاکی از عدم تلاش مترجمان غیر حرفه‌ای زیرنویس برای کاستن از میزان قبح و زندگی تابوها و زبان نامناسب در ترجمه‌های این افراد است. البته مسأله سانسور منحصر به ایران نیست و پژوهشگران در کشورهای مختلف نظیر ایتالیا، اسپانیا و ترکیه نیز به این مسأله پرداخته‌اند که نتایج بسیاری از آنها همسو با یافته‌های تحقیق حاضر است. برای مثال، اوهاگن (۲۰۰۸) خاطر نشان می‌کند جوامع طرفدار زیرنویس فیلم‌ها و سریال‌هایی را برای ترجمه انتخاب کنند که تا به حال در کشور آنها پخش نشده است. آنها همچنین به مخاطبان این محصولات اجازه می‌دهد فیلم و

---

1. Izwaini

سریال مد نظر خود را به‌طور کامل و فارغ از دست‌کاری‌ها، سانسور یا حذف ارجاعات فرهنگی در رسانه‌های رسمی تماشا کنند. بسقی (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود بر روی دو مجموعه تلویزیونی از منظر سانسور در رسانه‌های ایتالیا خاطر نشان می‌کند «طرفدار زیرنویس‌ها معمولاً نسخه وفادار و بدون سانسوری ارائه می‌دهند که در آن متن اصلی و در مقایسه با حساسیت مخاطبان هدف اولویت و اهمیت بیشتری دارد» (ص. ۲۲۹).

از سوی دیگر، برخلاف اصول و الزامات حاکم بر فضای ترجمه که همیشه مترجمان را به سمت ناپیدایی و بی‌طرفی در متن سوق داده است (دیاز سینتاس و رمائل، ۲۰۰۷). ترجمه زیرنویس غیرحرفه‌ای با بهره‌گیری از روش‌های مختلف پیوسته سعی در برجسته‌سازی حضور و پیدایی مترجم داشته است. برای مثال، استفاده از روش‌های ترجمه خلاقانه (یادداشت مترجم، بیان نظرات شخصی و گفتگوی مستقیم با مخاطب)، نمایش نام و گروه ترجمه در خلال ترجمه و بهره‌گیری از بازخورد مخاطبان برای ارتقای ترجمه جزو عواملی هستند که به بیشتر دیده شدن مترجمان و گروه‌های ترجمه زیرنویس کمک کرده است (پرز گونزالز، ۲۰۱۲). این مسأله در پژوهش‌های سایر محققان نیز مورد تأکید قرار گرفته است. برای مثال، اورگو کارمونا (۲۰۱۵) در مطالعه خود بر روی یکی از گروه‌های باسابقه طرفدار زیرنویس در آرژانتین اعلام می‌کند که برخلاف ادعاهای مربوط به پایبندی به اصل پیدایی مترجم در زیرنویس‌های حرفه‌ای، در ترجمه زیرنویس‌های غیرحرفه‌ای همیشه نام گروه ترجمه و مترجمان (اغلب اسامی مستعار) در انتهای فیلم آورده می‌شود. بر این اساس، به‌زعم وی، مترجم زیرنویس غیرحرفه‌ای در مقایسه با مترجمان حرفه‌ای بیشتر دیده شده و پایبندی آنها به اصل پیدایی مترجم بیشتر است. بروتی و زانوتی^۱ (۲۰۱۴) نیز معتقد است استفاده از استراتژی‌های بیگانه‌سازی و راهبردهای وابسته به زبان مبدأ در ترجمه (برای مثال وفاداری حداکثری به متن مبدأ و توجه به اصطلاحات، واج‌آرایی‌ها و ملاحظات دیگر را هنگام انتخاب معادل برای اصطلاحات ترجمه) ناپیدایی مترجم را به چالش کشیده است. به بیان دیگر، با توجه به این‌که ترجمه زیرنویس غیرحرفه‌ای معمولاً عواید مالی و مادی خاصی برای مترجمان به همراه ندارد،

1. Bruti and Zanotti

برخی مترجمان فعال در این بخش برخلاف مترجمان حرفه‌ای بیشتر سعی در کسب شهرت و دیده شدن دارند و برای نیل به این منظور حاضر به انجام هر کاری از جمله اتخاذ روش‌های ترجمه سنت‌شکنانه و در نتیجه انتقال تابوها و هنجارهای مغایر با اصول اخلاقی حاکم بر جامعه ایرانی هستند.

این پژوهش نیز همانند هر مطالعه دیگری با محدودیت‌هایی مواجه بود که برخی از آنها به شرح زیرند. در این مقاله اصول اخلاقی مترجمان غیرحرفه‌ای زیرنویس صرفاً بر اساس دیدگاه‌های افراد شرکت‌کننده در مصاحبه ارزیابی شد. مقایسه دیدگاه‌ها و نظرات این افراد با عملکرد واقعی آن‌ها در ترجمه زیرنویس (برای مثال بررسی چند نمونه کار ترجمه‌شده انجمن‌های زیرنویس) می‌تواند درک جامع‌تری از این موضوع ارائه دهد. علاوه بر این، به دلیل محدود بودن نمونه مورد بررسی، باید نسبت به تعمیم یافته‌های پژوهش به کل جامعه آماری محتاط بود. همچنین، انجام تمام مصاحبه‌ها به صورت حضوری می‌توانست اطلاعات دقیق‌تری نسبت به برداشت این گروه از مترجمان نسبت به اصول اخلاقی در اختیار ما قرار دهد.

پژوهش‌های آتی می‌توانند با بررسی ترجمه عملی این مترجمان میزان همگرایی بین آرا و کنش آنها را با یکدیگر مقایسه کنند. افزون بر این، مقایسه راهبردهای مترجمان حرفه‌ای (در قالب دوبله) و غیرحرفه‌ای (در قالب زیرنویس) در ترجمه عبارات و اصطلاحات مغایر با هنجارهای فرهنگی جامعه ایران می‌تواند به درک بهتر دیدگاه‌ها و هنجارهای غالب بر این دو گروه از مترجمان کمک کند.

کتاب‌نامه

- خوش‌سلیقه، م.، و فاضلی حق‌پناه، ا. (۱۳۹۵). فرایند و ویژگی‌های زیرنویس غیرحرفه‌ای در ایران. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۴۹(۲)، ۶۷-۹۵. <https://doi.org/10.22067/LTS.V49I2.59776>
- فاضلی حق‌پناه، ا.، و خوش‌سلیقه، م. (۱۳۹۷). انگیزه و دلایل طرفدارزیرنویسی فیلم‌ها و سریال‌های کره‌ای. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۵۱(۳)، ۷۵-۱۰۱. <https://doi.org/10.22067/lts.v51i3.78719>

قاضی‌زاده، خ. و مردانی، و. (۱۳۹۰). بررسی راهبردهای مترجمان در ترجمهٔ تابوهای غربی در دوبلهٔ فیلم‌های انگلیسی‌زبان به فارسی. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۴۵(۱)، ۸۵-۱۰۰.

عظیمی، م. (۱۳۸۹). *مجموعه قوانین و ضوابط سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی*. خانهٔ کتاب.

- Alfaro de Carvalho, C. (2012). Quality standards or censorship? Language control policies in cable TV subtitles in Brazil. *Meta*, 57(2), 464-477. <https://doi.org/10.7202/1013956ar>
- Ameri, S., & Khoshsaligheh, M. (2019). Iranian amateur subtitling apparatus: A qualitative investigation. *Mutatis Mutandis: Revista Latinoamericana de Traducción*, 12(2), 431-451. <https://doi.org/10.27533/udea.mut.v12n2a08>
- Ameri, S., & Khoshsaligheh, M. (2020). Dubbing viewers in cyberspaces: A netnographic investigation of the attitudes of a Persian-language online community. *KOME Journal*, 8(1), 23-43. <https://doi.org/10.17646/KOME.75672.45>
- Antonini, R., & Bucaria, C. (2015). NPIT in the media: An overview of the field and main issues. In A. Baczkowska (Ed.), *Non-professional interpreting and translation in the media* (pp. 7-20). Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/978-3-653-04731-8>
- Arrojo, R. (1998). The revision of the traditional gap between theory and practice and the empowerment of translation in postmodern times. *The Translator*, 4(1), 25-48. <https://doi.org/10.1080/13556509.1998.10799005>
- Beseghi, M. (2016). WTF! Taboo language in TV series: An analysis of professional and amateur translation. *Altre Modernità*, 15(Special Issue), 215-231. <https://doi.org/10.13130/2035-7680/6859>
- Bruti, S., & Zanotti, S. (2014). Non-professional subtitling in close-up: A study of interjections and discourse markers. In R. Antonini & C. Bucaria (Eds.), *Non-professional interpreting and translation in the media* (pp. 231-257). Peter Lang.
- Cubbison, L. (2005). Anime fans, DVDs, and the authentic text. *The Velvet Light Trap*, 56, 45-57. <https://doi.org/10.1353/vlt.2006.0004>
- Diaz-Cintas, J. (2010). Subtitling. In Y. Gambier & L.V. Doorslaer (Eds.), *Handbook of translation studies* (Vol. 1, pp. 344-349). John Benjamins.
- Díaz-Cintas, J., & Remael, A. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling*. St. Jerome.
- Diaz-Cintas, J., & Sánchez, P. (2006). Fansubs: Audiovisual translation in an amateur environment. *The Journal of Specialised Translation*, 6, 37-52.
- Dolet, E. (1997). The way to translate well from one language into another (J. S. Holmes, Trans). In D. Robinson (Ed.), *Western translation theory: From Herodotus to Nietzsche* (pp. 95-97). St. Jerome.
- Dwyer, T. (2012). Fansub dreaming on ViKi—Don't just watch but help when you are free. *The Translator* 18(2), 217-243. <https://doi.org/10.1080/13556509.2012.10799509>

- Dwyer, T. (2017). *Speaking in subtitles: Revaluating screen translation*. Edinburg University Press.
- Erguvan, M. (2016). Venutian scale in the realm of subtitling in Turkey. A comparative analysis of the fansubs and the official subtitles of *Family Guy*. *Translation Studies*, 22, 147-168.
- Evans, J. (2020). Fan translation. In M. Baker & G. Saldanha (Eds.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 177-181). Routledge.
- Fazeli Haghpanah, E., & Khoshsaligheh, M. (2018). Angīze-ha va dalāyele tarafdār-zīrnevīsī-ye fīlm-ha va seryāl-hāye kore'ī [Fansubbers' motivations and reasons for subtitling Korean films and TV series]. *Language and Translation Studies*, 3(3), 75-101. <https://doi.org/10.22067/lts.v5i3.78719>
- Gambier, Y., & Doorslaer, L.V. (2010). *Handbook of translation studies* (Vol. 1). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/hts.1>
- Hu, K. (2005). The power of circulation: digital technologies and the online Chinese fans of Japanese TV drama. *Inter-Asia Cultural Studies*, 6(2), 171-186. <https://doi.org/10.1080/14649370500065896>
- Izwaini, S. (2014). Amateur translation in Arabic-speaking cyberspace. *Perspectives: Studies in Translatology*, 22(1), 96-112. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2012.721378>
- Khoshsaligheh, M., & Ameri, S. (2016). Ideological considerations in official dubbing in Iran. *Altre Modernità*, 232-250. <https://doi.org/10.13130/2035-7680/6864>
- Khoshsaligheh, M., Ameri, S., & Mehdizadkhani, M. (2018). A socio-cultural study of taboo rendition in Persian Fansubbing: An issue of resistance. *Language and Intercultural Communication*, 18(6), 663-680. <https://doi.org/10.1080/14708477.2017.1377211>
- Khoshsaligheh, M., Ameri, S., Khajepour, B., & Shokoohmand, F. (2019). Amateur subtitling in a dubbing country: The reception of Iranian audience. *Observatorio*, 13(3), 71-94. <https://doi.org/10.15847/obsOBS13320191439>
- Khoshsaligheh, M., Ameri, S., Shokoohmand, F., & Mehdizadkhani, M. (2020). Subtitling in the Iranian Mediascape: Towards a culture-specific typology. *International Journal of Society, Culture and Language*, 8(2), 55-4.
- Lee, H. K. (2011). Participatory media fandom: A case study of anime fansubbing. *Media, Culture & Society*, 3(8), 1131-1147. <https://doi.org/10.1177/0163443711418271>
- Lee, S. (2011). The Korean wave: The Seoul of Asia. *The Elone Journal of Undergraduate Research in Communications*, 2(1), 85-93.
- Leonard, S. (2005). Progress against the law: Anime and fandom, with the key to the globalization of culture. *International Journal of Cultural Studies*, 8(3), 281-305. <https://doi.org/10.1177/1367877905055679>
- Littau, K. (2011). First steps towards a media history of translation. *Translation Studies* 4(3), 261-281. <https://doi.org/10.1080/14781700.2011.589651>

- Manchon, P. G. (2013). *A corpus-based analysis of swearword translation in DVD subtitles and Internet fansubs* (Unpublished master's thesis). Universidad Complutense, Madrid, Spain.
- Massidda, S. (2015). *Audiovisual translation in the digital age: The Italian fansubbing phenomenon*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137470379>
- Mollanazar, H., & Nasrollahi, Z. (2017). Official and non-official subtitles in Iran: A comparative study. In M. Deckert (Ed.), *Audiovisual translation – Research and use* (pp. 155-178). Peter Lang.
- Nabokov, V. (2004). Problems of translation: Onegin in English. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (pp. 115–127). Routledge.
- Nord, C., Khoshsaligheh, M., & S. Ameri (2015). Socio-cultural and technical issues in non-expert dubbing: A case study. *International Journal of Society, Culture and Language*, 3(2), 1–16.
- O'Hagan, M. (2008). Fan translation networks: An accidental translator training environment? In J. Kearns (Ed.), *Translator and Interpreter Training: Issues, Methods and Debates* (pp. 158-183). Continuum.
- Orrego Carmona, D. (2015). Internal structures and workflows in collaborative subtitling. In Anna Baczkowska (Ed.), *Non-professional interpreting and translation in the media*. (pp. 231-256). Peter Lang.
- Pérez-González, L. (2012). Amateur subtitling as immaterial labor in the digital media culture: An emerging paradigm of civic engagement. *International Journal of Research into New Media Technologies*, 19(2), 157–175. <https://doi.org/10.1177/135485651246663>
- Pérez-González, L. (2014). *Audiovisual translation: theories, methods and issues*. Routledge.
- Sahin, M. (2018). Surmounting censorship in the context of Turkey. *Parallèles*, 30(2), 70-110. <https://doi.org/10.17462/para.2018.02.05>
- Snell Hornby, M. (2006). *The turns of translation studies: new paradigms or shifting viewpoints?* John Benjamins.
- Van Wyke, B. (2010). Ethics and translation. In Y. Gambier & L. V. Doorslaer (Eds.), *Handbook of translation studies* (Vol. 1, pp. 112). John Benjamins.
- Venuti, L. (1999). *The scandals of translation: Towards and ethics of difference*. Routledge.
- Vinczeovam B. (2016). Using fansubbing as an interdisciplinary tool for subtitle teaching in the Slovak context. *European Journal of Social and Human Sciences*, 10(2), 89-97.
- Wang, F. (2014). Similarities and differences between fansub translation and traditional paper-based translation. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(9), 1904-1911. <https://doi.org/10.4304/tpls.4.9.1904-1911>
- Wang, D., & Zhang, X. (2015). The cult of dubbing and beyond: Fansubbing in China. In A. Baczkowska (Ed.), *Non-professional interpreting and translation in the media* (pp. 173-192). Peter Lang.

Zeydabadi-Nejad, S. (2016). Watching the forbidden: Reception of banned films in Iran. In M. Hagen, V. Hediger, & A. Strohmaier (Eds) *The state of post-cinema* (pp. 99-113). Palgrave. https://doi.org/10.1057/978-1-137-52939-8_6

درباره نویسندگان

مسعود خوش سلیقه استاد دانشگاه فردوسی مشهد است. ایشان علاقه مند به پژوهش در حوزه های ترجمه و رسانه، ترجمه و ارتباطات بین فرهنگی و بومی سازی چندرسانه ای است. وحید مردانی فارغ التحصیل دکتری مطالعات ترجمه از دانشگاه فردوسی مشهد است. اغلب پژوهش های ایشان در حوزه های ترجمه دیداری شنیداری است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی